

Visata (kosmosas), Žemė, gyvoji ir negyvoji gamta

Šiuolaikinė visatos atsiradimą aiškinanti teorija vadinama Didžiojo sprogo teorija.

Visata yra begalinė erdvė, kurioje yra daug žvaigždžių, žvaigždynų, planetų, nykštukinių planetų, mėnulių, palydovų, asteroidų, kometoidų ir t. t. Mūsų sistema vadinama Saulės sistema. Saulės sistemą sudaro pagrindinė žvaigždė – Saulė, aštuonios didžiosios planetos – [Merkurijus](#), [Venera](#), [Žemė](#), [Marsas](#), [Jupiteris](#), [Saturnas](#), [Uranas](#) ir [Neptūnas](#), trys nykštukinės planetos su savo palydovais, asteroidai ir kometoidai. Ir, žinoma, visi šie kūnai sukasi apie Saule.

Pirmas žmogus, pakilęs į kosmosą, buvo Jurijus Gagarinas – rusų kosmonautas. [1961](#) m. [balandžio 12](#) d. Jis vieną kartą apskriejo (skrieti, skrieja, skriejo) aplink Žemę. Jo skrydis truko 108 minutes.

Pirmas žmogus, išsilaipinęs Mėnulyje, buvo Neil Armstrong (Neilas Armstrongas), tai įvyko 1969 m. liepos 20 d.

Žemė – vienintelė mūsų sistemos planeta, kurioje gyvena žmonės. Ji dar vadinama mėlynąja planeta. Žemės amžius yra apie 4,57 mlrd. metų. [Jūros](#) ir [vandenynai](#) sudaro apie 71 % viso Žemės paviršiaus, o [sausuma](#) užima 29 %. Sausumos paviršiuje yra nelygumų – [kalnų](#), kalvų, daubų ir panašiai. Didelis vientisas sausumos plotas Žemės planetoje vadinamas kontinentu (lietuviškai žemynu). Galime skirti keturis arba septynis žemynus: Afriką, Ameriką (Šiaurės Ameriką ir Pietų Ameriką), Antarktidą, Australiją, Aziją, Europą (arba Euraziją).

Aukščiausi kalnai Žemėje – Himalajai, o aukščiausias jų kalnas - Everestas (8 848 m. virš jūros lygo). Aukščiausių Čekijos kalnų pavadinimas - Krkonoše, o aukščiausia jų viršūnė yra Sněžka. Aukščiausia Lietuvos kalva ilgą laiką buvo laikomas Juozapinės kalnas, bet dabar aukščiausias Lietuvos taškas yra Aukštojas (arba Aukštasis kalnas – 293,84 m. virš jūros lygo). Didžiausias Lietuvos ežeras - Drūkšiai.

Gamtą sudaro dvi didelės sferos – gyvoji ir negyvoji gamta. Gyvajai gamtai priklauso visi gyvi organizmai – t. y. bakterijos ir kiti mikrobai, grybai, augalai ir gyvūnai. Negyvoji gamta apima visas negyvas medžiagas (visą negyvą materiją) t. y. uolas, mineralus, žemę, vandenį, orą, šviesą ir Saulės šilumą.

Lietuvoje nėra uolų. [Lietuva](#) turi įvairių naudingųjų iškasenų – naftos, dolomitų, klinties, molio, smėlio ir žvyro, gintaro (kuris kadaise susidarė iš medžių saku). Lietuvoje taip

pat kasamos durpės, bet tai nėra geologinės iškasenos. Čekijoje naftos iškasenų yra kur kas mažiau negu Lietuvoj. Bet Čekijoje yra anglies (juodosios ir rudosios), urano, metalų, sidabro ir geležies rūdos.